

Nr 189.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående pension till en förman och åtskilliga arbetare vid statens järnvägar; gifven Stockholms slott den 19 april 1912.

Under återopande af härvid fogadt utdrag af statsrådsprotokollet öfver civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen medgifva,

att en hvar af arbetarna Johan August Samuelsson, Frans Olofsson Hjellström och August Pettersson Juhlin, förmännen Johannes Ahlqvist, arbetarna Anders Gustaf Svensson, Gustaf Israelsson, Sven Johan Isaksson Palm, Karl Petter Samuelsson, Johan Alfred Fredriksson, Nils Petter Nord, Anders Johan Antonsson Sandberg, Karl Viktor Karlsson och Bengt Håkansson må från och med månaden näst efter den, hvarunder han entledigas eller entledigats från anställning vid statens järnvägar — dock icke i något fall för tiden före 1912 års början — under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta årlig pension till belopp af 300 kronor, under villkor emellertid att, därest pensions-tagare framdeles skulle erhålla anställning mot aflöning af statsmedel, uppgående till det för en hvar beräknade årliga medelinkomstbelopp af respektive 1,200 kronor inom gruppen förmän och yrkesarbetare samt 900 kronor inom gruppen vanliga arbetare eller därutöfver, pensionen skall, så länge anställningen varar, upphöra att utgå samt att, vid sådan aflönings uppbärande i öfrigt, pensionen skall minskas, så att densamma jämte aflöningen icke uppgår till högre belopp än nämnda medelinkomst.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas Riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Axel Schotte.

*Utdrag af protokollet öfver civilärenden, hållet inför Hans
Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stock-
holms slott den 19 april 1912.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern STAAFF,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve EHRENSVÄRD,
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
BERG,
BERGSTRÖM,
friherre ADELSSVÄRD,
PETRÉN,
STENSTRÖM,
LARSSON,
SANDSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet Schotte anförde vidare:

Uti skrifvelse den 19 mars 1912 har järnvägsstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen medgifva pension åt härefter omförmälda förman och arbetare vid statens järnvägar, nämligen: arbetarna Johan August Samuelsson, Frans Olofsson Hjellström och August Pettersson Juhlin, förmannen Johannes Ahlqvist, arbetarna Anders Gustaf Svensson, Gustaf Israelsson, Sven Johan Isaksson Palm, Karl Petter Samuelsson, Johan Alfred Fredriksson, Nils Petter Nord, Anders Johan Antonsson Sandberg, Karl Viktor Karlsson och Bengt Håkansson.

Liknande
pensions-
frågor vid
1906, 1907,
1909, 1910
och 1911 års
Riksdagar.

Innan jag öfvergår att närmare redogöra för innehållet i järnvägsstyrelsens ifrågavarande skrifvelse, tillåter jag mig att beröra af Kungl. Maj:t vid 1906, 1907, 1909, 1910 och 1911 års Riksdagar gjorda framställningar i liknande syfte samt Riksdagens i anledning däraf fattade beslut.

Vid 1906 års Riksdag föreslog Kungl. Maj:t (proposition nr 114) Riksdagen medgifva, att åtskilliga arbetsförmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader samt en extra pumpare vid statens järnvägar finge under vissa villkor från och med månaden näst efter den, hvarunder de af järnvägsstyrelsen entledigades eller entledigats från anställning vid statens järnvägsbyggnader, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta årliga pensioner till belopp af respektive 400, 325, 300 och 250 kronor.

Med anledning af denna Kungl. Maj:ts framställning förklarade Riksdagen (skrifvelse nr 146), ehuruval i ärendet icke förekommit något därom, att de till erhållande af pensioner föreslagna förmän och arbetare i följd af ålderdom, sjukdom eller eljest vore oförmögna att genom arbete förvärfva sitt uppehälle, sig anse billigheten fordra, att dessa personer af statsmedel tillerkändes något understöd med anledning af deras långvariga arbete vid statens järnvägsbyggnader.

Riksdagen fann emellertid icke samtliga omförmälda förmän och arbetare böra beviljas pensioner att utgå för deras återstående lifstid, utan ansåg, att de jämförelsevis yngre och fullt arbetsföra bland dem lämpligen borde erhålla det ifrågasatta understödet såsom gratifikation för en gång till hjälp vid bestridande af deras eget och familjernas uppehälle vid återflyttningen till hemorten samt under den tid, som kunde åtgå, innan annat arbete erhöles; och förklarade sig Riksdagen finna skäligt, att lifstidspensioner beviljades de förmän och arbetare, hvilka uppnått minst 55 års ålder och räknade minst 24 tjänstår.

Beträffande pensionernas belopp sökte Riksdagen finna en annan beräkningsgrund för pensionsbeloppens storlek än den af Kungl. Maj:t använda. I sådant hänseende erinrade Riksdagen, att, enligt lagen angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete den 5 juli 1901, arbetsgifvare vore skyldig att åt arbetare, hvarmed i nämnda lag förstodes jämväl arbetsförman, utgifva en årlig lifränta af 300 kronor, därest arbetaren genom olycksfall i arbetet för framtiden mistat arbetsförmågan. Vid sådant förhållande och då staten som arbetsgifvare i nu förevarande fall icke syntes böra vidkännas större underhållsskyldighet vid ifrågavarande arbetares afskedande, än om dessa skulle genom

olycksfall i arbetet mistat arbetsförmågan för framtiden, fann Riksdagen nämnda belopp, 300 kronor, skäligen böra bestämmas för de pensioner, som beviljades åt en hvar arbetsförman och arbetare.

Jämväl vid 1907 års Riksdag föreslog Kungl. Maj:t (proposition nr 140) Riksdagen medgifva, att åtskilliga förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader måtte från och med månaden näst efter den, hvarunder de entledigades eller entledigats från anställning vid statens järnvägar, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten få åtnjuta årlig pension, därvid Kungl. Maj:t på grund af Riksdagens beslut år 1906 föreslog beloppet för dessa pensioner till 300 kronor. Såsom villkor för pensionernas åtnjutande föreslog Kungl. Maj:t vidare, att, därest pensionstagare framdeles skulle erhålla anställning mot aflöning af statsmedel, uppgående till det för en hvar beräknade årliga medelinkomstbelopp af respektive 1,200 kronor inom gruppen förmän och yrkesarbetare och 900 kronor inom gruppen vanliga arbetare eller därutöfver, pensionen skulle, så länge anställningen varade, upphöra att utgå, samt att vid sådan aflönings uppbärande i öfrigt pensionen skulle minskas, så att densamma jämte aflöningen icke uppginge till högre belopp än nämnda medelinkomst.

Denna Kungl. Maj:ts framställning blef af Riksdagen bifallen (skrifvelse nr 10).

Uti statsverkspropositionen till 1909 års Riksdag föreslog Kungl. Maj:t Riksdagen medgifva, att två förmän och tre arbetare vid statens järnvägsbyggnader finge från och med månaden näst efter den, hvarunder de entledigades eller entledigats från anställning vid statens järnvägar, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta årlig pension till belopp af 300 kronor. Därjämte föreslogos enahanda villkor för pensionernas åtnjutande, som godkänts vid 1907 års Riksdag.

Med anledning af berörda framställning yttrade Riksdagen (skrifvelse nr 10), att i afseende å de tre arbetarna den lämnade utredningen icke gäfve vid handen annat, än att de skulle fortfarande vara, åtminstone i förhållande till sin ålder, arbetsdugliga. Ehuru Riksdagen ansåge, att deras lefnadsålder, som utgjorde respektive 62, 56 och 58 år, icke borde i och för sig anses föranleda pensionering, ville Riksdagen dock icke underlåta att bifalla förevarande framställning, då den i viss mån hade stöd uti förut af Riksdagen fattade beslut i likartade fall. Beträffande de bägge förmännen, som ådragit sig svår och på deras arbetsförmåga menligt inverkan sjuklighet, hade Riksdagen intet att erinra mot meddelande af de för dem föreslagna pensionerna.

Riksdagen uttalade därjämte det antagandet, att de af ifrågavarande förmän och arbetare, som ännu voro arbetsföra, blefve bibehållna i statens järnvägars tjänst.

Slutligen hafva särskilda af Kungl. Maj:t till 1910 och 1911 års Riksdagar gjorda framställningar (proposition nr 134 år 1910 och statsverkspropositionen, tionde hufvudtiteln, punkten 20, år 1911) om pension åt vissa förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader, att utgå med samma belopp och efter enahanda grunder som de af 1907 års Riksdag tillämpade, blifvit af Riksdagen bifallna (skrifvelser nr 10 åren 1910 och 1911).

Järnvägsstyrelsens framställning.

Uti sin förberörda skrifvelse den 19 mars 1912 har nu järnvägsstyrelsen meddelat, att, i likhet med hvad förut ägt rum, till styrelsen inkommit ansökningar om utverkande af statsunderstöd från en förman och åtskilliga arbetare, hvilka samtliga under längre tid med goda vitsord arbetat vid statens järnvägsbyggnadsföretag och af hvilka flertalet enligt företedda intyg därjämte genom sjukdom eller kroppsskada fått sin arbetsförmåga i mer eller mindre hög grad minskad.

Beträffande nu ifrågavarande sökandes tjänstetid har järnvägsstyrelsen anmärkt, att fullständiga förteckningar å de vid järnvägsbyggnaderna under den gångna tiden anställda arbetare saknas, hvartill kommer, att en stor del af arbetsbefälet antingen affidit eller lämnat tjänsten. Det har för öfrigt befunnits omöjligt för befälet att lämna detaljerade uppgifter rörande hvarje särskild, kanske för lång tid tillbaka anställd arbetares tjänstetid. Tjänstetidens längd har således icke kunnat genom officiella handlingar bestyrkas, utan har styrelsen härvidlag, såsom vid afgifvande af enahanda framställning rörande de arbetare, som år 1911 tilldelades understöd, ansett sig kunna utgå från af sökandena själfva lämnade tjänsteförteckningar, hvilka utförligt angifva tiden och platsen för anställningen, och detta så mycket hellre, som berörda uppgifter, i den mån de kunnat kontrolleras, visat sig vara riktiga.

I afseende å vederbörandes lönevillkor har styrelsen i detta sammanhang meddelat, att medelaflöningen för ifrågavarande förman och arbetare kan beräknas hafva uppgått, för den förre till 1,200 kronor och för de senare till 900 kronor för år.

Styrelsen har äfven utgått från det antagandet, att hufvudsakligen enahanda villkor med afseende å lefnads- och tjänställder med mera, hvilka under de senaste åren varit för Kungl. Maj:t och Riksdagen be-

stämmande vid beviljande af pensioner åt järnvägsbyggnadsarbetare, jämväl nu skulle komma till tillämpning.

Emellertid har styrelsen funnit det vara med billigheten öfverensstämmande, att, då särskilda omständigheter föreligga, afvikelse i någon mån borde kunna äga rum från nyssnämnda grunder. Afseende bör sålunda, enligt styrelsens förmenande, icke uteslutande fästas vid de förut angifna allmänna betingelserna för erhållande af pension, nämligen att vederbörande skall innehafva minst 55 lefnads- och 24 tjänstår, då i speciella fall förhållandena kunna vara sådana, att äfven andra synpunkter böra tillmätas afgörande betydelse. En af de sökande, arbetaren Anders Gustaf Svensson, hvilken uppnått 57 lefnads- och 23 tjänstår, skulle enligt angifna grunder icke vara berättigad till erhållande af pension. Emellertid har Svensson under årens lopp ådragit sig svår och på hans arbetsförmåga menligt inverkan sjukdom; och finnas skäl för det antagande, att densamma till icke ringa del kan tillskrifvas eller har förvärrats genom de på hälsan menligt inverkan förhållanden, under hvilka järnvägsbyggnadsarbeten ofta nog äga rum. Af det vid Svenssons ansökning fogade läkarbetyg inhämtas nämligen, att han lider af kronisk muskel- och ledgångsreumatism och på grund däraf är oförmögen till hvarje allvarligare arbete. Svensson deltagar icke vidare i något arbete vid statens järnvägsbyggnader. Vid nu angifna förhållanden och ehuru Svenssons tjänstår, om ock obetydligt, understiga ofvan angifna såsom skäligt ansedda mått, har styrelsen ansett honom förtjänt att komma i åtnjutande af pension.

Med tillämpning af förberörda grunder med den af styrelsen sålunda angifna modifikation i visst fall, skulle pension komma att utgå till i följande tabell upptagna förman och arbetare. Uti tabellen har jämväl angifvits det antal lefnads- och tjänstår, en hvar af dem uppnått, äfvensom huruvida de fortfarande äro i tjänst eller, i annat fall, tiden för deras entledigande.

På grund af det anförda har styrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen medgifva, att en hvar af nämnda förman och arbetare, måtte från och med månaden näst efter den, hvarunder han entledigas eller entledigats från anställning vid statens järnvägar, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta årlig pension till belopp af 300 kronor, under enahanda förbehåll som tidigare gjorts.

Namn och befattning.	Lefnadsår.	Tjänstår.	Anmärkingar.
Johan August Samuelsson, arbetare	58	26	Fortfarande i tjänst.
Frans Olofsson Hjellström, arbetare	56	30	Fortfarande i tjänst.
August Pettersson Juhlin, arbetare	56	35	Entledigad under 1910.
Johannes Ahlqvist, förman	68	28	Entledigad under 1910.
Anders Gustaf Svensson, arbetare	57	23	Entledigad under 1911.
Gustaf Israelsson, arbetare	56	33	Fortfarande i tjänst.
Sven Johan Isaksson Palm, arbetare	60	33	Fortfarande i tjänst.
Karl Petter Samuelsson, arbetare	74	24	Fortfarande i tjänst.
Johan Alfred Fredriksson, arbetare	60	25	Fortfarande i tjänst.
Nils Petter Nord, arbetare	55	29	Fortfarande i tjänst.
Anders Johan Antonsson Sandberg, arbetare...	60	29	Fortfarande i tjänst.
Karl Viktor Karlsson, arbetare	67	26	Entledigad under 1910.
Bengt Håkansson, arbetare	70	43	Entledigad under 1904.

Statskontoret.

Öfver järnvägsstyrelsens nu ifrågavarande framställning har statskontoret den 29 mars 1912 afgifvit infordradt utlåtande, och har statskontoret däruti förmält, att på grund af hvad järnvägsstyrelsen i sin förevarande skrifvelse meddelat och anfört det syntes statskontoret föreligga skäl att söka bereda en hvar af ifrågavarande förman och arbetare pension till föreslaget belopp af 300 kronor. Icke heller mot förslaget i öfrigt har statskontoret haft annat att erinra än att med hänsyn särskildt därtill, att en af dessa arbetare entledigats från sin anställning redan under år 1904, det torde få anses olämpligt att i fråga om redan före innevarande års början entledigad arbetare bestämma, att pensionen skall utgå från och med månaden näst efter entledigandet. I dessa fall synes statskontoret pensionen lämpligen böra beviljas att utgå från och med 1912 års början.

Departements-
chefens yt-
rande.

I likhet med järnvägsstyrelsen och statskontoret anser jag pension böra beredas ifrågavarande förman och arbetare till belopp af 300 kronor för dem hvar.

Hvad statskontoret erinrat i fråga om den tidpunkt, hvarifrån pension må anses böra utgå till redan under ett föregående år entledigad arbetare, synes mig befogadt. Hittills har pläгат bestämmas, att pension skulle utgå från och med månaden näst efter den, hvarunder arbetare entledigas eller entledigats från anställning vid statens järnvägar. Då emellertid i nu förevarande ärende framställning gjorts om beredande af

pension åt en arbetare, som redan under år 1904 entledigats från sin anställning, är en dylik bestämmelse icke lämplig.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen medgifva,

att en hvar af arbetarna Johan August Samuelsson, Frans Olofsson Hjellström och August Pettersson Juhlin, förmannen Johannes Ahlqvist, arbetarna Anders Gustaf Svensson, Gustaf Israelsson, Sven Johan Isaksson Palm, Karl Petter Samuelsson, Johan Alfred Fredriksson, Nils Petter Nord, Anders Johan Antonsson Sandberg, Karl Viktor Karlsson och Bengt Håkansson må från och med månaden näst efter den, hvarunder han entledigas eller entledigats från anställning vid statens järnvägar — dock icke i något fall för tiden före 1912 års början — under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta årlig pension till belopp af 300 kronor, under villkor emellertid att, därest pensionstagare framdeles skulle erhålla anställning mot aflöning af statsmedel, uppgående till det för en hvar beräknade årliga medelinkomstbelopp af respektive 1,200 kronor inom gruppen förmän och yrkesarbetare samt 900 kronor inom gruppen vanliga arbetare eller därutöfver, pensionen skall, så länge anställningen varar, upphöra att utgå samt att, vid sådan aflönings uppbärande i öfrigt, pensionen skall minskas, så att densamma jämte aflöningen icke uppgår till högre belopp än nämnda medelinkomst.

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall och förordnade, att till Riksdagen skulle aflåtas proposition i ärendet af den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Niklas A. Lindhult.